

NÕO VALLA NOORSOOTÕÕ ARENGUKAVA 2011-2016

Arengukava valmimist toetas Tartu Maavalitsus

Nõo 2010

Sisukord

Sisukord	2
Mõisted	3
Sissejuhatus	4
1. Hetkeolukorra analüüs	5
1.1 Nõo valla asukohta ja rahvastiku iseloomustus	5
1.1.1 Territoriaalne paiknemine	5
1.1.2 Rahvastik ja asustus	5
1.1.3 Tööhõive ja ettevõtlus	8
1.2 Noorsootöö hetkeolukord ja arenguvõimalused	8
1.2.1 Noorsootööd toetav infrastruktuur	8
1.2.2 Noorsootöö Nõo vallas	9
1.3 Noorsootöö SWOT analüüs	12
1.3.1 SWOTi ristanalüüs	15
1.4 Kokkuvõte	16
2. Visioon, missioon ja väärtused	18
2.1 Visioon	18
2.2 Missioon	18
2.3 Väärtused	18
3. Strateegilised eesmärgid	19
4. Noorsootöö arengukava investeeringute ja tegevuste kava	21
4.1 Arendusideed	21
4.2 Investeeringute kava	22
4.3 Arengukava rakendamine	25
Kasutatud materjalid	26
Lisad	27
Lisa 1: Noorsootööd mõjutavad dokumendid	27
Lisa 2: Eelarve ja noorsootööd puudutavad investeeringud	31

Mõisted

Noorsootöö - noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda. Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut.

Noor - seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik.

Arengukava –arendustegevuse aluseks olev dokument.

Strateegiadokumendid – erinevate tasandite (riiklik, regionaalne, omavalitsuse) arengusuundi määratlevad strateegiad ja arengukavad, mis on aluseks vastava tasandi arendustegevustele.

Väärtused – tõekspidamised, millele põhineb Nõo valla noorsootöö arengukava realiseerimine ning mida selle protsessi osalised on õigustatud eeldama kõigilt testelt protsessi partneritelt.

Visioon – soovitud seisundi kirjeldus, milline peaks tulevikus olema noorsootöö Nõo vallas.

Missioon – noorsootöö eksisteerimise mõte ja tema põhiline olemuslik eesmärk.

Strateegilised eesmärgid – eesmärgid, mis on püstitatud valdkonnasiseselt ning mille saavutamist saab mõõta.

Investeeringute kava – kava, kus määratletakse teostatavad investeeringud, mis on ajaliselt ja summaliselt piiratud.

Tegevuste kava – kava, kus määratletakse olulised tegevused, mis ei pruugi olla ajaliselt ja summaliselt täpsete piiridega, ning mis ei ole projektilise iseloomuga.

PEST analüüs – analüüsimeetod väliste muutujate iseloomustamiseks läbi nelja erineva aspekti: *political, economical, social, technological* (poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed, tehnoloogilised).

SWOT analüüs – analüüsimeetod, mis on mõeldud mingi valdkonna (nt noorsootöö) tugevuste (*strengths* – S), nõrkuste (*weaknesses* – W), võimaluste (*opportunities* – O) ja ohtude (*threats* – T) kaardistamiseks.

Sissejuhatus

Nõo valla noorsootöö arengukava on valla arengukava toetav dokument, mille tulemuseks on valla noorsootöö tegevussuunad ja -plaanid aastateks 2011-2016.

Nõo valla noorsootöö arengukava koostamine algatati Nõo Vallavalitsuse 28. septembri 2010. a korraldusega nr 283 kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 alusel ning võttes arvesse asjaolu, et Nõo Vallavolikogu oli oma 26. augusti 2010 istungil heaks kiitnud valdkonnapõhise arengukava koostamise vajaduse.

Nõo valla noorsootöö arengukava koostamise eesmärk on luua alus valla noorsootöö plaanipärasele arengule ja selle rahastamisele, lähtudes kehtestatud arengudokumentidest, hetkeolukorrast ning omavalitsuse rahalistest võimalustest. Valla noorsootöö arengukava kaardistab laiapõhjaliselt noortega tehtava töö hetkeolukorra, ärgitab noortega töötavaid inimesi seadma ühiseid eesmärgi ning sõnastama noorsootöö väärtused ja sihtgrupid Nõo vallas. Arengukavas seatud eesmärgid aitavad tagada vallas noortega tehtava töö jätkusuutlikkuse.

Protsessi käigus ajavahemikul august kuni detsember 2010 viidi läbi 2 seminari: valla noorsootöö tugevuste ja nõrkuste kaardistamise ja strateegiliste eesmärkide koosolek 29. oktoobril ning tegevus- ja investeringute kava koostamise koosolek 16. novembril.

Arengukava koostamisel on arvestatud Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistikuga 2010-2018, Eesti noorsootöö strateegiaga 2006-2013, hetkel kehtiva noorsootöö seaduse ja teiste noorsootöö valdkonda puudutavate õigusaktidega ning Nõo valla arengukavaga.

Arengukava koostamise protsessi koordineeris töögrupp koosseisus:

1. Egle Hänilane – Nõo Noortekeskuse noorte huvijuht;
2. Aira Laul – Nõo vallasekretär;
3. Ene Mõlter – Nõo valla sotsiaallosakonna juhataja;
4. Pii Raig – Nõo valla maaosakonna vanemspetsialist;
5. Anneli Korela – Nõo Põhikooli direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal;
6. Nevel Tosso – Nõo Põhikooli huvijuht;
7. Krista Bergmann – Nõo Reaalgümnaasiumi huvijuht;
8. Jaak Teppan – Nõo Spordihoone juhataja;
9. Kadi Kerner – Tartumaa Noortekogu aseesimees;
10. Helbe-Laura Nikitkina – noorte esindaja;
11. Jaanika Kriisa - noorte esindaja;
12. Kevin Kaikonen - noorte esindaja;
13. Kristo Lastik - noorte esindaja;
14. Mirjam Pärtel - Nõo Reaalgümnaasiumi õpilasesinduse esindaja;
15. Mart Jaanson – EELK Nõo koguduse õpetaja;
16. Imbi Tanilsoo – Laguja külakeskus;
17. Arnold Loos – Luke külakeskus;
18. Sirje Šults – Nõo Kultuurimaja, Nõgiaru külakeskus;
19. Ailen Soe – Nõo Muusikakooli direktor.

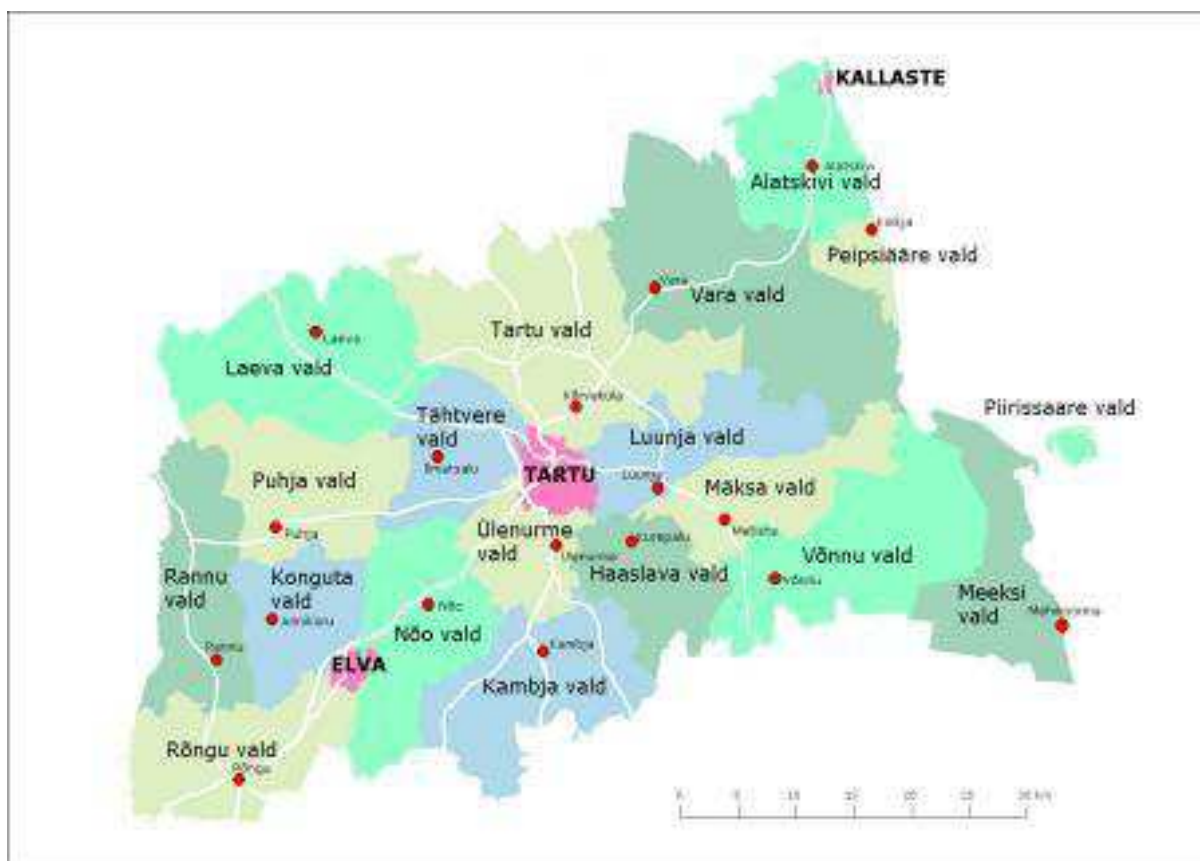
Dokumendi eri osades on kirjeldatud hetkeolukorda, noorsootöö valdkonna arenguvajadusi ja peamisi probleeme, sõnastatud on visioon ja püstitatud eesmärgid aastaks 2020, koostatud tegevuskava eesmärkide saavutamiseks aastatel 2011-2016, loetletud peamised koostööpartnerid.

1. Hetkeolukorra analüüs

1.1 Nõo valla asukohta ja rahvastiku iseloomustus

1.1.1 Territoriaalne paiknemine

Nõo vald paikneb Lõuna-Eestis Tartu maakonna keskosas, jäädes Tartu linnast edelasse. Läänes piirneb vald Elva linnaga, Konguta ja Rõngu valdadega. Põhjas asuvad Puhja ja Tähtvere ning idas Ülenurme ja Kambja vallad. Väikeses ulatuses valla lõunaosas on piirinaabriks ka Palupera vald Valgamaal. Vallakeskusest on Tartusse 17 ja Elvasse 10 kilomeetrit.

Joonis 1. Nõo valla asend Tartumaal

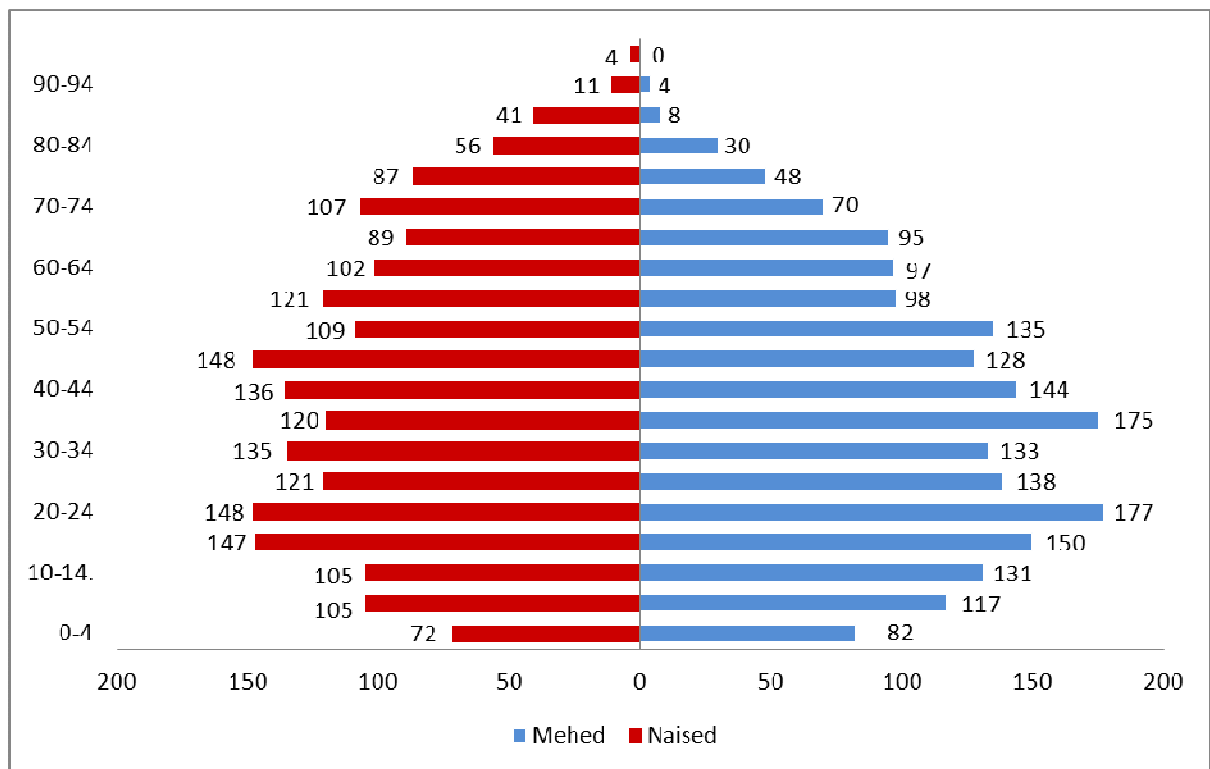
Nõo valda läbivad kirde-edela suunal Jõhvi-Tartu-Valga põhimaantee ja Tartu-Valga raudtee. Vallakeskusest 7 km kaugusel asub Ülenurme lennuväli.

Nõo valla pindala on 169,1 km², mis moodustab 5,5% Tartumaa ja 0,4% Eesti pindalast. Pindala järgi on Nõo vald 22 Tartumaa kohaliku omavalitsuse üksuse seas suuruselt kuues.

1.1.2 Rahvastik ja asustus

Nõo vallas asub 20 küla ja 2 alevikku, kus elab rahvastikuregistri andmetel kokku 3924 elanikku (01.01.2010. a), mis moodustab 9% Tartu maakonna rahvastikust. Elanike arv on aastatel 2000-2010 kasvanud 153 inimese võrra, st 4,1%.

Nõo valla soolis-vanuselisest struktuurist annab ülevaate joonis 2. Valla rahvastiku vanusstruktuur on suhteliselt positiivne. Rahvastiku taasteprobleemiks on jätkuvalt vähene sündimus, mis ei taga elanike loomulikku juurdekasvu. Rahvastikku iseloomustab vananemine.

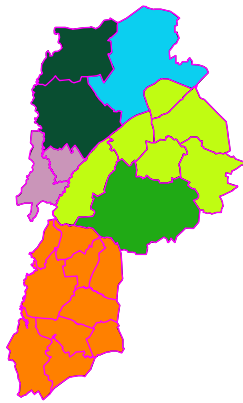

Joonis 2. Nõo valla rahvastiku soolis-vanuselise koosseis (01.01.2010)

Noorsootöö seaduse järgi on noor 7-26-aastane füüsiline isik. 7-26-aastasi noori oli Nõo vallas 1. jaanuari 2010. a seisuga kokku 1125, mis moodustab 28,7% valla elanikkonnast.

Tabel 1. Elanike arv külade ja alevike lõikes ning noorte osakaal nendes

Asula	Alaliste elanike arv	Noorte arv
Nõo alevik	1509	455
Tõravere alevik	291	62
Aiamaa küla	70	18
Altmäe küla	37	8
Enno küla	8	0
Etsaste küla	52	17
Illi küla	136	45
Järiste küla	51	15
Keeri küla	38	5
Ketneri küla	23	7
Kolga küla	63	18
Kääni küla	34	11
Laguja küla	37	15
Luke küla	348	114
Meeri küla	307	72
Nõgiaru küla	253	71
Asula	Alaliste elanike arv	Noorte arv
Sassi küla	35	9
Tamsa küla	77	29
Unipiha küla	57	12
Uuta küla	69	19
Vissi küla	196	65
Voika küla	183	56

Joonis 3. Nõo valla kantide paiknemine

- Nõo kant – Nõo alevik, Aiamaa, Järiste, Kolga, Unipiha ja Voika külad
- Tamsa kant (Laguja kant) – Altmäe, Enno, Etsaste, Illi, Ketneri, Laguja, Sassi, Kääni, Tamsa ja Uuta külad
- Tõravere kant – Tõravere alevik ja Vissi küla
- Nõgiaru kant – Nõgiaru küla
- Meeri kant – Meeri ja Keeri külad
- Luke kant – Luke küla
- Küla piir

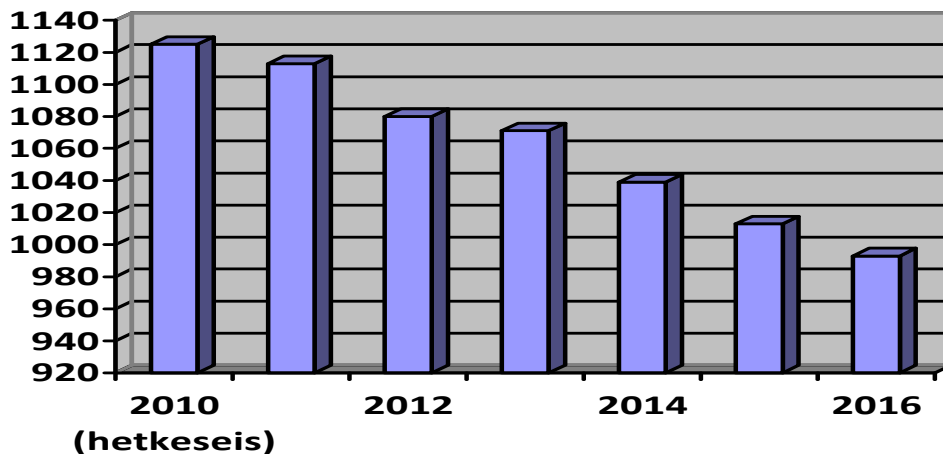
Eraldi vanusegruppidesse jagunevad noorteealised järgmiselt:

- 7-11. eluaastat 236 noort
- 12.-16. eluaastat 244 noort
- 17.-19. eluaastat 192 noort
- 20.-26. eluaastat 453 noort

Tabel 2. Noorte arvu muutumise dünaamika viimasel viiel aastal

Aasta	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (hetkeseis)
Noorte arv	1120	1115	1117	1129	1127	1125

Nagu tabelist välja saab lugeda, on noorte arv viimase viie aasta jooksul püsinud üsna samas suurusjärgus, mida aga ei saa öelda järgneva 6 aasta prognoosi kohta (joonis 4).

Joonis 4. Prognoositav noorte arv järgneval 6 aastal

Hetkel moodustavad üle 20-aastased peaaegu poole noorteealisest elanikkonnast, sündide arv on aga jäänud viimase viie aasta tasemele. Seega väheneb noorte arv üle 20-aastaste saamisel 27-aastaseks, mille järel nad arvatakse noorteealiste seast välja.

Eelpool olevate noorte arvude prognoosimisel ei ole arvesse võetud aga täisealiste noorte ärakolimist kodupiirkonnast või noorte perede kolimist Nõo valda. Kuna Nõo Reaalgümnaasiumis õppivad noored tulevad 1/5 ulatuses väljaspoolt Nõo valda ja suuremas jaos ka väljaspoolt maakonda, siis ka nemad mõjutavad mingil määral noorte arvu. Nende registreeritud elukoht on küll väljaspool Nõo valda, ent on siiski noorsootöö sihtgrupiks ja kasutavad noortele suunatud teenuseid/tegevusi vallas.

1.1.3 Tööhõive ja ettevõtlus

Nõo vallas elab 1. jaanuari 2010. a seisuga 2598 tööealist elanikku. Eesti Vabariigis loetakse tööealiseks 16-aastast kuni vanaduspensioniealist kodanikku.

Tabel 3. Registreeritud töötute arv Eesti Töötukassa andmetel

	Jaani	Veebi	Märtsi	Aprilli	Mai	Juuni	Juuli	Augusti	Septemri	Oktoobri	Novemri	Detsemri
2007	28	26	26	23	21	23	24	24	22	26	21	14
2008	20	24	22	23	24	22	23	20	20	31	38	48
2009	66	87	110	127	141	132	139	141	149	153	168	187
2010	198	195	198	185	161	150	133	125	124

Nagu näha, on registreeritud töötute arv Nõo valla elanike seas järk-järgult kasvanud alates 2008. aasta viimastest kuudest ning hakanud langema alles 2010. aasta maist. 30. septembri 2010. a seisuga on Nõo vallas 124 registreeritud töötut, kes moodustavad 4,8% valla tööealisest elanikkonnast. Kõrgeim töötuse määr oli 2010. aasta alguses, mil Eesti Töötukassas oli töötuna registreerunud 198 Nõo valla elanikku.

Tööealisi noori (16-26 eluaastat) on registreeritud töötute hulgas 30. septembri 2010. a seisuga 30 ehk veidi rohkem kui neljandik töötuna registreerunudest. Samas võib töötute arv olla veel suurem, sest lisaks on neid inimesi, kes on ilma tööta, otsivad tööd ja on valmis tööle asuma, kuid ei ole ennast Töötukassas registreerinud.

Hõivatutest ligikaudu pooled saavad tööd väljaspool valda. Valla majandusstruktuur on mitmekesine ja põhineb väikeettevõtlusel. Eelarvelistes asutustes töötavad ligi pooled vallas rakendatutest ja nendest töökohtadest on enamik seotud hariduse ja teadusega. Ettevõtlust soodustab kohapealne kvalifitseeritud kaader, vabad tootmispiinnad, täisehitamata maa ja vallavalitsuse ettevõtlust soosiv hoiak. Hetkel tegutseb vallas 14 teenindus- ja 13 tootmisettevõtet, millest tuntuim on Nõo Lihatoostus.

1.2 Noorsootöö hetkeolukord ja arenguvõimalused

1.2.1. Noorsootöö toetav infrastruktuur

Nõo valla territooriumil tegutseb munitsipaalõppeasutusena Nõo Põhikool, kus 2010. aasta sügisest õpib 395 õpilast, neist 185 õpilast algklassides ning 210 õpilast põhikooli astmes. Koolis õpetab 53 õpetajat. Nõo Põhikooli hoone on rahuldavas olukorras. 2007. aastal tehtud termograafiline ja ehitustehniline ülevaatus koolile näitab, et osa hoonest vajab kindlasti renoveerimist (aknad, põningupõranda soojustamine, välisseinte soojustamine, küttesüsteemide tasakaalustamine). Viimastel aastatel on põhikooli osas tehtud põhiliselt siseremonttöid – vahetatud klassiruumide põrandad, vaheuksed, parandatud valgustust, vahetatud kolmanda korruse aknad, korrastatud siseviimistlust. 2005. aastal ehitati välja tööõpetuse klass. 2008 viidi lõpule garderoobide üleviimine põhikooli keldrikorrusele, laiendati kooli söögisaali; vahetati välja põhikooli õpperuumide aknad kahe korruse ulatuses.

Alates 1994. aasta sügisest eraldiseisva õppeasutusena toimivas ning Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt finantseeritavas Nõo Realgümnaasiumis õpib 2010/2011. õppeaastal 268 õpilast, kellest vaid 1/5 on Nõo valla gümnaasiumiealised noored. Koolil on internaat 220 õpilasele. Elatakse kahes korpuses – vanemas, 1972. a valminud majas on kolmekohalised toad, 1996. a valminud hoones on kahekohalised toad. Internaadis üüri ei küsita. Nõo Realgümnaasiumi õppehoone kapitaalremondiks ei ole riik alates 1994. aastast olulisi vahendeid andnud. See on tekitanud olukorra, kus koolikompleks ei vasta kaasaegsetele nõuetele ja vajab kapitaalremonti. Elektri-, ventilatsiooni- ja küttesüsteem on amortiseerunud. 2008. aastal vahetati Hasartmängumaksust regionaalsete investeringuteotuste andmise programmist saadud toetuse ja Nõo valla osaluse abil välja Nõo Realgümnaasiumi õppeklasside aknad. Koolil on ruumiprobleemid, seda nii õpetajate kui õpilaste tarvis. Kavas on uue õppehoone ehitamine ja internaadi renoveerimine.

Nõo Muusikakool on vallas tegutsenud alates 1. septembrist 1972. aastast. Praegu omab kool hoonet asukohaga Järve tn 2 Nõo alevikus, kus on direktori kabinet, õpetajate tuba, 7 klassiruumi ja väike saal, ent ruumi õppetöö korraldamiseks jääb nendes tingimustes väheks. Muusikakooli õpilaste piirarv on 85, hetkel õpib koolis 76 noort vanuses 6-18 eluaastat. Muusikakooli töö jätkamine pikas perspektiivis olemasolevates ruumides ei ole võimalik. 2009. aasta suvel sai majja sisse vesi ja kanalisatsioon, saalis vahetati põrand ning plekkahi asendati kaminahjuga. 2010/2011. õppeaasta alguseks sai kool uued valgusküllased pakettaknad ning välisukse. Tööd teostati Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja valla finantseerimisega. Muusikakooli uue maja ehitamiseks on olemas vallale kuuluv kinnistu ning valminud on uue hoone projekt.

Uus, 2007. aasta augustis valminud spordihoone on oluliselt avardand vallaelanike, sh ka noorte sportimisvõimalusi sisetingimustes. Spordihoones on pallisaal, aerobikasaal, judosaal, jõusaal, saun, puhkeruum ja treenerite ruumid. Varem spordihoonena kasutuses olnud kaarhall Voika tänaval on alates 2008. aastast kasutust saanud rannahallina, kus sisetingimustes saab aastaringelt tegeleda rannavolle, -jalgpalli, -sulgpalli ja indiacaga.

Nõo vallas on 3 raamatukogu: Nõo alevikus, Lukel ja Nõgiarus. Raamatukogudes kokku töötab 3 inimest täiskohaga ja üks inimene poole kohaga. Ligi 30% valla elanikest on registreerinud end rahvaraamatukogu lugejaks. Alates 2001. a kevadest asub Nõo Raamatukogu koos Nõo Koduloomuuseumiga uutes rekonstrueeritud ruumides Nõo vallamajas. Luke Raamatukogu ruumid rekonstrueeriti 2008. aastal. Nõgiaru Raamatukogu tingimused vajavad olulist parendamist. Kõigis raamatukogudes on elanikel võimalus kasutada avalikku Internetipunkti.

Nõo vallamajaga samas hoones asuva Nõo Kultuurimaja käsutuses on saal, fuajee, bändiruum ja 4 olme- ja laoruumi. Kultuurimaja saal ja fuajee vajavad remonti, sh lavavalgustus.

Nõo Noortekeskus avati aadressil Voika 23 ametlikult 10. oktoobril 2007. aastal. Nõo Noortekeskus asub vallamaja keldrikorrusel (Nõo baari naabrina), kus on kasutada kaks ruumi kogupindalaga 55,3 ruutmeetrit. Lisaks on noortekeskuse tegevusteks võimalik kasutada kaminaruumi ja piljardiruumi, mis on ühiskasutuses naabriks oleva Nõo Baariga ning suuremateks noorteüritusteks ka Nõo Kultuurimaja saali.

Nõo vallas tegutseb neli külakeskust – Lagujal, Lukel, Meeril ja Nõgiarus. Luke ja Meeri küldes on külakeskuste ruumid kaasaegsel tasemel rekonstrueeritud. Lagujal tegutsetakse endises Laguja koolimajas ning Nõgiarus raamatukogu ruumides. Mõlemad hooned vajavad rekonstrueerimist. Nõgiarus kasutatakse huviringide toimumiskohana ka Nõgiaru lasteaia ruume.

Olemasolevad spordi- ja mänguväljakud on Luke ja Nõgiaru küldes. Nõo alevikus Kivi tn 4 asuva korruselamu kõrvale 2007. aastal rajatud mänguväljak vajab rekonstrueerimist. Koostöös EELK Nõo kogudusega ja PRIAle esitatud projekti rahastamise tulemusena püstitati 2008. aastal Nõo alevikku kaks uut turvalist laste mänguväljakut: Kivi tänavale ja Voika tänavale ääres asuvale spordiplatsile. 2010. aasta septembris valmis Tõravere lasteaia Tõruke territooriumil paljude erinevate atraktsioonidega avalik mänguväljak.

Sportimisvõimalusi pakuvad Tõravere tenniseväljak, Vapramäe ja Vitipalu matkarajad.

1.2.2 Noorsootöö Nõo vallas

Huvihariduseks, sportimiseks ja muuks sisukaks tegevuseks on Nõo vallas palju võimalusi, kuid nende edasine arendamine nõuab investeringuid, infrastruktuuri ja valdkondade vahelist paremat koordineeritust. Huvi on eelkõige huviringides, spordiklubides ja looduses aktiivse liikumise vastu.

Noorsootöö on valdkonniti jaotunud hariduse- ja sotsiaaltöö sfääri. Noorsootööga nimetatud valdkondades tegelevad valla territooriumil asuvate koolide huvijuhid ja ringijuhid, huvialakoolide pedagoogid, kultuurimaja ringijuhid, spordiringide treenerid, valla sotsiaalosakond, noortekeskus, kirik, külakeskuste eestvedajad, mittetulundussektor.

Nõo Põhikooli huvitegevust koordineerib huvijuht ning lisaks traditsioonilistele üritustele nagu kevadmatk, isade- ja emadepäeva tähistamised, jõulu- ja sõbrapäevapeod, kooli aastapäeva tähistamine, on õpilastel 2010/2011. õppeaastal võimalik osaleda ka 17 huviringi töös. Noored saavad valida spordiringide (korvpall, rahvastepall, võrkpall), kunsti- ja käsitööringide (kunstiring, käsitöö, puutöö, näiteringid), muusikaringide (lastekoor, mudilaskoor ja poistekoor), aineringide (loodus, füüsika, inglise keel) vahel, 3.-4. klass saab osaleda liiklusringis ning lisaks tegutseb kõigile huvilistele robotite ring.

Nõo Reaalgümnaasiumi noored on küll orienteeritud õppimisele, ent silmapaistvaid saavutusi on ka klassivälises tegevuses – spordis, muusikas, etlemises. Alati on õpilased osalenud tantsu- ja laulupidudel. Õpilaste toimetamisel ilmub koolileht „Peetrike“, tegutseb õpilasesindus. Õpilasesinduse liikmete eestvedamisel toimuvad koolis traditsioonilised üritused nagu *playback*, kevadball, orienteerumine, antiikolümpiamängud, filmi- ja luuleõhtud, bändide kontsert “See Ei Ole Disko” ning lisaks esindatakse kooli üle-Eestilistel üritustel nagu Lahe Koolipäev, Eesti Õpilasesinduste Liidu üldkoosolekud, Klapid eest!, Ettevõtlusööpäeva laager, Noorte Riigikogu ja haridusmess Intellektika.

Nõo Muusikakoolis on võimalik õppida klassikalise kitarril, klaveril, akordionil, plokkflöödil, flöödil, saksofonil, viiulil, altviiulil ja tšelloerialal. Kõige populaarsem on klassikalise kitarrileriala, sellele järgneb viiul ja klaver. Suurem osa muusikakooli õpilastest on Nõo Põhikooli õpilased, kuid käib noori ka Elvast, Elva ümbrusest, Ülenurme vallast, Tartust, Rannust ja ka mujalt Eesti erinevatest paikadest Nõo Reaalgümnaasiumi tulnud õpilased, et jätkata kodukohas pooleli jäänud

muusikaõpinguid. Nõo Muusikakooli vilistlased on muusikaõpinguid jätkanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis.

Nõo vallamajaga samas hoones asuv Nõo Kultuurimaja on spetsiaalselt noortele loonud võimaluse osaleda kahe kunstistuudio töös (algajad ja edasijõudnud) ning noored muusikahuvilised saavad kasutada ka bändiruumi, kus praegu tegutseb aktiivselt 6 noorteansamblit. Lisaks on noored osalemas ja oodatud osalema koorilaulmises (segakoor „Vega“), tantsulises tegevuses (kantritants ja seltskonnatants), täiskasvanute kunstistuudios (noored alates 14. eluaastast), näitetrupis, vaibakudumise-käsitöö ringis ning kirjakunsti koolitusel. Kokku tegutseb kultuurimajas 12 huviringi (lisaks bändiruum), mis kasutavad olemasolevaid ruume kõigil seitsmel päeval nädalas.

Valla noortel spordihuvilistel on võimalik osaleda Nõo Spordihoone poolt pakutavates treeningutes. Nõo sulgpalliklubi on asutatud 1991. aastal. Praegu treenib klubis 51 noort vanuses 7-18 aastat, neist 20 tütarlast ja 31 noormeest. Edasijõudnud treenivad viis korda nädalas ning nädalavahetustel võisteldakse peale sulgpallivõistluste ka vabariiklikel koolinoorte esivõistlustel saalihokis ja võrkpallis. Toimuvad sulgpallilaagrid ning noored koguvad kogemusi ka väljaspool Eestit. Klubi tegevuskulud katavad kohalik omavalitsus ning lapsevanemad, Eesti Sulgpalliliidu ühekordne toetus sportlike tulemuste eest ning alates 2010. aasta sügisest Eesti Olümpiakomitee toetus spordimeisterlikkuse treeningrühmadele (pilotprojekt).

Nõo Korvpalliklubi on asutatud 2002. aastal eesmärgiga populariseerida ja arendada korvpalli ning propageerida sportlikke eluviise. Viiel päeval nädalas Nõo Spordihoones toimuvatel treeningutel osaleb 40 noort vanuses 11-24 eluaastat. Nõo Korvpalliklubi suurim toetaja on Nõo vald, lisaks annavad omapoolse panuse korvpalli arendamisse ka kohalikud ettevõtted. Jalgpalliklubi FC Elva eesmärgiks on noorte vaba aja sisustamine spordiga ning noortele sportlaskarjääri pakkumine. Nõo Põhikooli väljakul toimuvad treeningud nii poistele kui tüdrukutele kolmel päeval nädalas. Lisaks korraldatakse erinevaid suurturniire. Nõo rühmade treeneri eestvedamisel toimub Nõo Cup, kuhu tuleb kokku vanuseklassi paremik üle Eesti. FC Elva rahvusvahelised saalturniirid toimuvad Nõo Spordihoones. 2009. a lõpus käivitasid Nõo vald ja FC Elva Nõo kunstmururajamise projekti. MTÜ Tantsuklubi Triiniks pakub tantsulise eneseväljenduse võimalust igasuguses vanuses poistele ja tüdrukutele. Lisaks saab spordihoones osa võtta latino, pilatase, aeroobika, kõhutantsu ja võrkpalli treeningutest ning treenida jõusaalis. Sportimisvõimalusi pakuvad ka Tõravere tenniseväljak ja mänguväljak, Vapramäe matkarajad, Nõo aleviku mänguväljakud Voika ja Kivi tänaval ning Luke ja Nõgiaru külade mänguväljakud. Noortel on võimalik kasutada Nõo Rannahalli rannavõrkpalli, -sulgpalli, -jalgpalli ja -indiacat treeninguteks. Kehvas olukorras on kergejõustik - staadion vajab renoveerimist ja harrastajate arv on väike.

Nõo Noortekeskuse avamisest alates töötab vallavalitsuse sotsiaalosakonnas ka noorte huvijuht, kes koordineerib Nõo Noortekeskuse tegevust. 2008. aastal toimus noorsootöötaja vahetus. Noortekeskusel on kasutada kaks ruumi vallamaja keldrikorrusel (Nõo baari naabrina). Asutus on avatud viiel päeval nädalas (esmaspäevast – reedeni) kokku 25 tundi nädalas.

Noortekeskuses on noortel võimalik mängida lauamänge, vaadata filme, kuulata muusikat, laulda karaoket, teha süüa, joonistada, meisterdada, osaleda noortesündmustel ja võtta osa noorteprojektidest, viia ellu oma ideid, saada infot ja nõu noori puudutavates küsimustes, lihtsalt vaba aega veeta. Alates 2009. aasta detsembrist on võimalus noortekeskuse ruume välja rentida sünnipäevade ja noortesündmuste läbiviimiseks.

Igapäevaselt külastavad Nõo Noortekeskust peamiselt Nõo aleviku ja lähikülade (Luke, Voika) noored vanuses 12-15 eluaastat, kuid erinevate projektide ning tegevuste raames saavad noortekeskuse poolt pakutavatest teenustest osa ka 7-11-aastased ning 16-19-aastased noored. Päevane külastatavus jääb kümne noore ringi kevad-suvisel perioodil ning 15-20 noore ringi sügis-talvisel perioodil. Suhtlus noortega toimub ka interneti suhtlusportaalide, noortekeskuse kodulehekülje (www.freewebs.com/n6onoor) ja MSNi vahendusel.

Noortekeskuse eestvedamisel on korraldatud erinevaid teemanädalaid, noorte mänguõhtuid, diskosid, filmiõhtuid, väljasõite, sportlikke ettevõtmisi, noortelaagreid, konkursse, töötubasid, koolitusi, toetatud noorte omaalgatusi. Toimib koostöö naabruskonna noortekeskuste ja noorteühendustega: Elva Avatud Noortekeskus, Ülenurme Pere- ja Noortekeskus, Kambja Noortekeskus, Halley Noorteklubi, Koosa Noortekeskus, Rõngu Noortekeskus, Anne Noortekeskus.

EELK Valga praostkonna lastetöö (lapsed kuni 13. eluaastani) hõlmab endas pühapäevakoolide tegevust, mis leiavad aset alates 2006. aastast. 2010. aasta sügisest toimuvad üle nädala pühapäevakooli tunnid Lukel ja Lagujal, Nõos noortekeskuse ruumides toimuvad tunnid igal reedel, kaasates korraga keskmiselt 10 noort vanuses 5-15 eluaastat. Laguja pühapäevakoolist on välja kasvanud tugevasti kokkuhoidev noorterühm, kes on abikasvatajatena osalenud Valga praostkonna pühapäevakoolilaagrites. Pühapäevakoolide tegevusi toetab materiaalselt Soome misjoniselts Kylväjä. Regulaarset noortetööd (noored alates 13. eluaastast) hetkel koguduse juures ei toimu, ent katsetatud on noorteõhtutega Nõo Päevakeskuses, 2003.-2008. aastani tegutses koguduse juures üsna aktiivselt noorte kristlik rockansambel Tuuletund,

osaletud on üle-eestilisel kristlikul noortefestivalil Kambjas. Koguduse noortetöö elustamiseks soovitakse tihendada koostööd Nõo Reaalgümnaasiumiga (koguduse leeritöö või usundiõpetuse tundide kaudu).

Häirivateks kogunemiskohtadeks Nõo alevikus on välja kujunenud Nõo Veskijärve rand ning selle ääres asuv pooleliolev elamu, kaupluse A&O esine ning nn Kivilinna plats Soolo kohviku ja Haraldi toidupoe ees. Veskijärve ääres asuv elamu on eravaldu ja Kivilinna platsil rikutakse ümbritsevate majade elanike rahu ja reostatakse poe katusealust. Politseil tuleb enim kokku puutuda 13-18-aastaste korrariikujatega, kes rollerite ja mopeedidega ringi sõidavad ning alkoholi tarbivad.

Nõo vallas tegutseb neli külakeskust – Lagujal, Lukel, Meeril ja Nõgiarus ning kõigis neis pakutakse rakendust ka noortele. Laguja külas tegutseb üle-Eestilise tuntusega tüdrukuteansambel „Plixid“, mille liikmed on kõik välja kasvanud kohalikust pühapäevakoolist ning kuuluvad sealsesse kristlikku noortegruppi. Aktiivselt tegutseb pühapäevakool ning lastele ja noortele korraldatakse tasuta suvelaagreid. Noortele suunatud tegevusi toetab misjoniühendus „Kylväjä“. Muul ajal kogunevad noored külakeskuse õuel, kus mängitakse võrk- või jalgpalli. Enamus Nõgiaru noori käib koolis või töö Tartus, ent need, kes Nõo Põhikoolis õpivad, sõltuvad pärast tundide lõppu ühistranspordist ning seetõttu ei saa väga tihedalt näiteks noortekeskuse või kooli poolt pakutavatest tegevustest osa. Nõgiarus kohapeal tegutses möödunud aastal puutööring, sellel aastal toimuvad Nõgiaru lasteaia ruumides lauluringid. Muudeks noortele huvipakkuvateks tegevusteks nagu filmide vaatamine ja muusika kuulamine, leiavad noored ise võimalusi. Vabal ajal mängitakse palliplatsil, sõidetakse mootorrattastega, kasutusel on kiigeplats, kus on ka grillimise võimalus. Hetketingimused ei rahulda kohalikku elanikkonda – oodatakse uusi ruume, mis peaksid valmima 2 aasta jooksul. Meeri külas on noorte tegevus organiseeritud Meeri seltsimajas ning Palu Puhkekeskuses. Kord nädalas toimub seltsimajas noorte tasuta muusikaring, igal aastal toimuvad laste jõulupidu ja külapäevad, heakorralgud ning rahvuslike tähtpäevade tähistamised. Palu Puhkekeskuses leiavad suvel aset noortelaagrid, millest on osa saanud ka ligi 30 Nõo valla noort, aktiivselt kasutatakse Palu paisjärve ujumisvõimalust. Luke külas on noorte meeliskogunemiskohtadeks kujunenud külakeskuse hoone, kohalik spordihoone ning bussipeatus, kus üldjuhul toimub sihipäratu tegevus. Külakeskuse poolt noortele pakutavatest tegevustest võtavad üldjuhul osa lapsed ja noored vanuses 5-17 eluaastat. Kuna aga 2010. aastal toimus MTÜ Luke Külakeskuse juhatuse vahetus, siis sellel ajal sisulist tegevust väga suures mahus ei toimunudki.

Tegevust noortele pakub ka Vapramäe-Vellavere-Vitipalu SA, kes korraldab erinevaid õppe- ja matkapäevi, loodusõppeprogramme, seiklus- ja kanuumatkasid ning suviseid seiklusmänge.

1.3 Noorsootöö SWOT analüüs

Noorsootöö tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude hindamine toimus töögrupi arutelu tulemusena. Analüüsi koostamisel kasutati PEST-analüüsi meetodit: see tähendab, et valdkonnad tuletati poliitilistest, majanduslikest, sotsiaalkultuurilistest ja tehnoloogilistest teguritest (*Political, Economical, Socio-Cultural, Technological=PEST*).

Tabel 4. SWOT analüüs

	POLIITILISED	MAJANDUSLIKUD	SOTSIAAL-KULTUURILISED	TEHNOLOOGILISED
TUGEVUSED	<ul style="list-style-type: none">- Omavalitsuse toetus noorsootööle ametlikult olemas	<ul style="list-style-type: none">- Omavalitsuse rahaline toetus olemas- Noortele on võimaldatud mitmekülgne huvitegevus	<ul style="list-style-type: none">- Hästi palju võimalusi (muusikakool, spordiringid, kultuurimaja ringid, noortekeskus, külakeskused, raamatukogud)- Koostöö teiste noortekeskustega- Noortega tegelejad on ise noored inimesed- Info levimise kiirus (teatud hulga noortest)	<ul style="list-style-type: none">- Infrastruktuur on olemas- Tehnoloogiliste võimaluste olemasolu- Valla soodne asukoht

NÖRKUSED	<ul style="list-style-type: none"> - Rahastamine ei ole piisavalt läbi mõeldud - Omavalitsuse prioriteetid ei ole paigas - Noorte arvamus ei jõua otsustajateni 	<ul style="list-style-type: none"> - Puudub rahastamise põhimõtete süsteem - Raske majanduslik olukord kogu riigis - Noorte valdkonnas töötavate inimeste madalad palgad - Projektipõhisus – sõltuvus rahastajast - Noorte tööpuudus - Palgalisi noorsootöötajaid on vähe 	<ul style="list-style-type: none"> - Noorte vähene aktiivsus, alt-ülesse aktiivsus - Noorte omaalgatus väike - Alevikeskus (kõik võimalused ja tegevused on ühte kohta koondunud) - Noored ei tea, mida nad tahavad - Eestvedajate motivatsiooni kadumine - Valdkonnasisene vähene koostöö/kommunikatsioon (nt vallas teist aastat õppiv noor ei teadnud noortekeskuse olemasolust) - Noorte lahkumine vallast peale kooli lõpetamist - Noorte huvipuudus naabervalla noorte tegevuste vastu - Moraalireeglid on noorte kasvatamisel tahaplaanile jäänud - Isikliku kontakti vähesus - Eestvedajate puudumine - Kohalike noorte ja Nõo Reaalgümnaasiumi õpilaste (väljastpoolt tulnute) vastuolulised suhted 	<ul style="list-style-type: none"> - Noorte arvamus, soovid ei ole kaardistatud - Juurdepääs küladest on kehv - Noortekeskus on alevi keskusest eemal – noortele kaugel - Info ei jõua kõikide gruppideni
VÕIMALUSED	<ul style="list-style-type: none"> - Noorsootöö kuulumine riiklike prioriteetide hulka - Noortevalikogu – noorte arvamus valla tasandil - Noorte omaalgatuslike projektide toetamine 	<ul style="list-style-type: none"> - Taotleda projektide kaudu raha noorsootöö korraldamiseks - Sponsorite leidmine - Aktiivselt noorte valdkonda panustanud noorele üliõpilase/kutseõpilasele stipendium - Osalemine projektides, samuti nende koostamine - Tasuta koolitused, noortesündmused, laagrid, konverentsid 	<ul style="list-style-type: none"> - Riskirühmade noorsootöösse kaasamine - Koostöö teiste noortega/struktuuridega üle Eesti ja ka välismaal - Kodukanditunde tekitamine isikliku tegevuse kaudu - Noorsootöötajate arendamine erinevates valdkondades - Kohalike noorte ja Nõo Reaalgümnaasiumi õpilaste suhete parandamine 	<ul style="list-style-type: none"> - Arvuti kasutamine noorsootöös (põhiline töövahend) - Erinevate veebipõhiste võimaluste (nt Skype, MSN jmt) kasutamine

OHUD	<ul style="list-style-type: none"> - Omavalitsuse otsus noorte valdkonnale raha mitte anda/vähendada - Omavalitsus ei näe noorte valdkonda olulise partnerina 	<ul style="list-style-type: none"> - Kehv majanduslik olukord – ei saa ringides osaleda - Vähe osalejaid tegevuses – tegevuse lõpetamise oht - Noorte kuritegevus – rüüstamised ja löhkumised toovad kaasa kulutusi - Noorte lahkumine Nõost (noored on tulevased maksumaksjad) 	<ul style="list-style-type: none"> - Linna lähedus – linn tõmbab 	<ul style="list-style-type: none"> - Interneti kättesaadavus – ei soovita kodust välja minna/mängud
------	---	---	---	--

1.3.1 SWOTi ristanalüüs

Ohtude ja nõrkuste kombinatsioonil tekkiv kahju

Poliitiline dimensioon

1. Noorsootöö kui eraldi valdkonna kadumine Nõo vallast.

Majanduslik dimensioon

1. Olemasolevate huviringide vähenemine või üldse kadumine.
2. Noorsootöötaja ametikoha kadumine.

Sotsiaalkultuuriline dimensioon

1. Noorte üha suurenev lahkumine vallast.

Tehnoloogiline dimensioon

1. Noorte ligipääs erinevatele teenustele/huviringidele väheneb.
2. Üha enam noori veedab aega arvuti taga ning vahetu suhtlemine jääb tahaplaanile.

Võimaluste realiseerimine tugevuste kaudu

Poliitiline dimensioon

1. Noorte osaluskogu loomine – noorte suurem kaasatus valla arengusse.

Majanduslik dimensioon

1. Noorteprojektide rahastamise süsteemi välja töötamine.
2. Huviringide arvu suurendamine.

Sotsiaalkultuuriline dimensioon

1. Üha suurema arvu noorteni (sh ka riskigrupid) jõudmine läbi koostööpartnerite ringi laiendamise.
2. Koostööpartnerite võrgustiku laiendamine, pakkumaks valla noortele senisest mitmekülgsemaid võimalusi vaba aja sisustamiseks.

Tehnoloogiline dimensioon

1. Uute tehnoloogiliste lahenduste kasutusele võtmine, nt ülevallalise veebipõhise ürituste kalendri loomine.

Ohtude muutmine võimalusteks

Poliitiline dimensioon

1. Noorsootöö rahastamise põhimõtete välja töötamine.

Majanduslik dimensioon

1. Kirjutatavate projektide arvu suurendamine, enamate noorte kaasamine neisse.
2. Huvitegevuse propageerimine aktiivsete noorte kaasabil.

Sotsiaalkultuuriline dimensioon

1. Nõo kui hea elukeskkonna ning atraktiivse vaba aja veetmise võimalusi pakkuva koha propageerimine.

Tehnoloogiline dimensioon

1. Interneti vahendusel noorteinfo jagamine valla noortega – eesmärk jõuda kõigini, kel ühendus olemas.

Nõrkuste elimineerimine (tugevusteks muutmine)

Poliitiline dimensioon

1. Noorsootöö kui valdkonna prioritseerimine Nõo vallas.

Majanduslik dimensioon

1. Noorsootöötaja(te) tunnustamine, nende palga tõstmine.
2. Täiendava noorsootöötaja või koordinaatori palkamine.

Sotsiaalkultuuriline dimensioon

1. Aktiivsete noorte ja eestvedajate tunnustamine valla poolt.
2. Noorte omaalgatuse toetamine.

Tehnoloogiline dimensioon

1. Noorte arvamuse kaardistamine vastava eriala tudengite kaasabil.
2. Transpordi küsimuse lahendamine – küladest alevisse pääsemine.
3. Noortekeskuse kolimine keskusele lähemale.
4. Info jagamise süsteemi väljatöötamine.

1.4 Kokkuvõte

Hetkel moodustavad üle 20-aastased peaaegu poole noorteealisest elanikkonnast, sündide arv on aga jäänud viimase viie aasta tasemele. Seega väheneb noorte arv üle 20-aastaste saamisel 27-aastaseks, mille järel nad arvatakse noorteealiste seast välja. Noorte arvu prognoos näitab nende arvu pidevat vähenemist, aastaks 2016 jääb noorte arv Nõo vallas alla tuhande.

Otseselt noortele suunatud tegevusteks eraldatud toetused on viimasel kolmel aastal pidevalt vähenenud.

Vajadused

1. Kooli staadioni ja välisväljakute projekteerimine, ehitamine, rekonstrueerimine.
2. Uue muusikakooli ehitamine.
3. Kultuurimaja ruumide remont.
4. Kultuurimaja lavavalgustuse juhtpuldri ja valguspargi rekonstrueerimisprojekti koostamine ja rekonstrueerimine.
5. Kultuurimaja tehnika ja sisustuse uuendamine.
6. Vaba aja veetmise võimaluste laiendamisega tegelevate MTÜde ja SAde projektide toetamine.
7. Laste- ja noortelaagrite korraldamise toetamine.
8. Noortekeskuse tegevuseks vajalike vahendite soetamine ja ürituste korraldamine. Samas on noortekeskus aleviku keskusest liiga kaugel, mis tähendab, et seal ei käi nii palju noori kui võiks.
9. Uute mängu- ja spordiväljakute ehitamine ja olemasolevate rekonstrueerimine.
10. Spordiväljakute inventari uuendamine.

Analüüs tõi välja ka rea nõrkusi Nõo noorsootöös:

1. Rahastamine ei ole piisavalt läbi mõeldud
2. Omavalitsuse prioriteedid ei ole paigas
3. Noorte arvamus ei jõua otsustajateni
4. Puudub rahastamise põhimõtete süsteem
5. Raske majanduslik olukord kogu riigis
6. Noorte valdkonnas töötavate inimeste madalad palgad
7. Projektipõhisus – sõltuvus rahastajast
8. Noorte tööpuudus

9. Palgalisi noorsootöötajaid on vähe
10. Noorte vähene aktiivsus, alt-ülesse aktiivsus
11. Noorte omaalgatus väike
12. Alevikesksus (kõik võimalused ja tegevused on ühte kohta koondunud)
13. Noored ei tea, mida nad tahavad
14. Eestvedajate motivatsiooni kadumine
15. Valdkonnasisene vähene koostöö/kommunikatsioon (nt vallas teist aastat õppiv noor ei teadnud noortekeskuse olemasolust)
16. Noorte lahkumine vallast peale kooli lõpetamist
17. Noorte huvipuudus naabervalla noorte tegevuste vastu
18. Moraalireeglid on noorte kasvatamisel tahaplaanile jäänud
19. Isikliku kontakti vähesus
20. Eestvedajate puudumine
21. Kohalike noorte ja Nõo Reaalgümnaasiumi õpilaste (väljastpoolt tulnute) vastuolulised suhted
22. Noorte arvamus, soovid ei ole kaardistatud
23. Juurdepääs küladest on kehv
24. Noortekeskus on alevi keskusest eemal – noortele kaugel
25. Info ei jõua kõikide gruppideni

2. Visioon, missioon ja väärtused

2.1 Visioon

Visioon aastaks 2016

Nõo valla noored vastutavad oma tegevuste eest ning näitavad üles initsiatiivi vaba aja sisustamiseks. Noorsootöö vallas on koordineeritud ja järjepidev.

Visiooni täitmist iseloomustab:

1. organiseeritud noortegruppide olemasolu, kes korraldavad erinevaid vaba aja tegevusi (noored ei kogune sihitult);
2. valla palgal on kompetentne noorsootöö koordinaator, abistamaks noori, noortegruppe ja noortega tegelevaid inimesi nende tegevuste organiseerimisel;
3. noorsootööd tehakse noorte reaalsest vajadusest lähtuvalt;
4. igakülgne moraalne ja finantsiline tugi noorte tegevusele valla poolt;
5. tugev kogukonnatunne (soov tulla tulevikus kodukohta tagasi; üksteisest ja kodukohast hoolimine, kitsaskohtadele tähelepanu juhtimine);
6. noorte huvitatus vallaelus toimuvast; valla arengu kujundamisel aktiivne kaasa rääkimine;
7. vastutuse võtmine oma tegevuste eest.

2.2 Missioon

Noorsootöö missiooniks Nõo vallas on aidata noortel kujuneda avatud silmaringiga, teistega arvestavateks, kohusetundlikeks, julgeteks ning ettevõtlikeks ühiskonna liikmeteks.

2.3 Väärtused

Väärtuste väljatoomisega määratletakse noorsootöö elluviimise seisukohalt need olulised sisemised hoiakud, mis aitavad kõigil osapooltel igapäevaselt täita arengukava missiooni ning olla edukad visioonini jõudmisel.

1. **Koostöö ja koordineeritus** – kõik noorsootöö osapooled (sh perekond, kool, vald, ettevõtjad, organisatsioonid, noored ja noorteühendused) on valmis ühiselt seatavate eesmärkide täitmise nimel pingutama. Osapooled teavitavad üksteist planeeritavatest tegevustest.
2. **Usaldus ja hoolivus** – julgus oma rõõmudest ja muredest rääkida, konfidentsiaalsus, kui olukord seda nõuab; suhtuda eelarvamustevabalt erinevustesse, arvestada nõrgematega ning neid vajadusel aidata, suhtuda üksteisesse lugupidamisega.
3. **Kompetentsus** – noortega tegelevad inimesed on asjatundlikud ning oskavad noori vajadusel abistada või edasi suunata.
4. **Ettevõtlikkus** – tegutsemistahe, julgus proovida ja vastutada.
5. **Enese väärtustamine** – vaimse, hingelise ja füüsilise tasakaalu väärtustamine.

3. Strateegilised eesmärgid

Noorsootöö strateegiast valiti välja need valdkonnad, millega on otstarbekas ning jõukohane Nõo vallas tegeleda.

Tabel 5. Noorsootöö arengumudel

Valdkond ja sisu	Strateegilise mõju tasandi soovitud seisund	Olulisemate seoste selgitus
Erinoorsootöö - riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu	Vähekindlustatud perekondadest pärit noortele on kindlustatud vaba aja veetmise võimalused, samuti on tagatud pere ja probleemsete laste nõustamine.	Suurendab kogukonnatunde tekkimist; abistatakse nõrgemaid; vähendab toimetulekuraskustega noorte osakaalu vallas.
Noorte huviharidus ja –tegevus - pikaajaline (huviharidus) või lühiajaline (huvitegevus) süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppes ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal	Nõo vallas on tagatud mitmekülgsed võimalused huvihariduse ja –tegevuse viljelemiseks kõikidele noortele, kaasates mh äärealade noori. Olemas on vajalik infrastruktuur. Lapsevanemad on tegevustesse kaasatud.	Suurendab noorte konkurentsivõimet läbi nende teadmiste ja oskuste arendamise.
Noorte teavitamine - aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava teabe ja teavitamise teenuste tagamine noortele	Noortega tegelevad inimesed on informeeritud olemasolevatest võimalustest ja oskavad vajadusel noori edasi suunata. Informatsioon on kättesaadav kõikidele valla noortele.	Suurendab noorte teadlikkust olemasolevate võimaluste osas.
Noorsootööalane koolitus - kvaliteetseks noorsootöoks vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste omandamise ja arendamise võimaluste olemasolu, kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine noorsootöö arengu ja tulemuslikkuse soodustamiseks	Noorsootööd tegevad inimesed on kompetentsed, olles kursis viimaste arengutega. Koolitustel osalemine on regulaarne (järelkasvu koolitus, noorte suunamine vastavatele erialadele, osavõtt erinevatest koolitustest, sideme hoidmine nende noortega, kes õpivad vallast väljaspool, rahvusvahelistel koolitustel osalemine).	Noortele pakutav teenus on kvaliteetne.
Noorte tervistav ja arendav puhkus - noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks võimaluste tagamine tervistava puhkuse ja vaba aja veetmise projektide ning laagrite korralduse kaudu	Valla noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused tervistavaks ja arendavaks puhkuseks.	Parandab noorte tervislikku seisundit.
Koostöö - noortele ja noorsootöötajatele koostöö (ka rahvusvahelise) kogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine	Tagatud on järjepidev koostöö noorsoo valdkonna osapooltega nii Eestis kui ka välismaal.	Suurendab parimate praktikate vahetust osapoolte vahel, samuti üldiste arengutega kursis olemist.
Noorte osalus - noortele otsustusprotsessides osalemiseks mitmekesiste võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine	Noored on kaasatud olulisemate otsuste tegemisse; noorte omaalgatus on toetatud.	Suurendab kogukonnatunde tekkimist. Noored, panustades isiklikult valla arengusse, on huvitatud tulevikus naasmisest.
Noorte töökasvatus - noorsootöö meetodite kaudu parandada noorte olukorda tööturul, suurendades noorte	Noored väärtustavad tööd, kohalikud organisatsioonid pakuvad noortele mitmekülgseid töövõimalusi,	Tõstab noorte töövalmidust ja –motivatsiooni tulevikus.

tööhõivevalmidust	kujundades noortes tööharjumust. Vabatahtlik töö kui erinevate oskuste arendaja on väärtustatud.	
-------------------	---	--

Tabel 6. Strateegilised eesmärgid

Eesmärk	Möödik
<i>Erinoorsootöö</i>	
Kõikidele vähekindlustatud peredest pärit noortele, sh ka probleemsetele on tagatud võimalus üheks huviringiks	Vähekindlustatud peredest pärit kaasatud noorte arv
<i>Noorte huviharidus ja -tegevus</i>	
Huviharidust ja -tegevust takistav ruumipuudus on lahendatud	Vajalike ruumide olemasolu
Külade noortel on võimalus osaleda ringides ja tegevustes ka kohapeal	1. Kaasatud noorte arv 2. Huviringide ja tegevuste arv
Toimiv infrastruktuur	1. Transpordi korraldus 2. Olemasolevate infrastruktuuri objektide arv ja otstarve
<i>Noorte teavitamine</i>	
Info on kättesaadav kõigile noortele	1. Infopunkti olemasolu 2. Infomaterjalide olemasolu 3. Juhendatud noorte arv
<i>Noorsootöölane kooolitus</i>	
Kompetentsed noortega tegelevad inimesed	1. Kooolituste arv ja nende sisu 2. Noorte rahulolu
<i>Noorte tervistav ja arendav puhkus</i>	
Iga noor saab soovi korral ühes laagris osaleda <i>Märkus: ka laagritesse vahendamine/teistesse suunamine kuulub siia</i>	1. Korraldatavate laagrite arv 2. Osalenud noorte arv
<i>Koostöö</i>	
Tihedate koostöösidemete olemasolu	1. Koostööpartnerite arv 2. Kohtumiste arv
<i>Noorte osalus</i>	
Kõikidel huvitatutel on võimalus valla arengus kaasa rääkida	1. Osaluskoogu olemasolu 2. Tehtud ettepanekute arv
<i>Noorte töökasvatus</i>	
Kõikidele valla noortele pakutakse vähemalt ühte võimalust osaleda töölaagrites; vabatahtlik töö leiab vallapoolset tunnustust	1. Osalevate noorte arv 2. Vabatahtlike tunnustamise süsteemi olemasolu

4. Noorsootöö arengukava investeeringute ja tegevuste kava

Esmalt koguti ajurünnaku tulemusena ideed kokku, mille järel need prioritseeriti, kasutades selleks kaalutud keskmiste meetodit.

4.1 Arendusideed

Tabel 7. Arendusideed prioritseeritult

1.	Elektroniline noorteürituste kalender – kõikide osapoolte üritused kirjas; kõikide ürituste kättesaadavus Internetis (mitte ainult noorteüritused) – Nõo vald täna	4.42
2.	Ekspertide kaasamine huvipakkuvates valdkondades, noorte koolitamine (tantsud nt hip-hop, trikid)	4.24
3.	Iga-aastased töö- ja puhkelaagrid Nõo valla ja kihelkonna korrastamiseks, ühised tegevused elukeskkonna parandamiseks (nt üritus „Nõo puhtaks“)	4.17
4.	Noortele võimaluste loomine käia laagrites ja väljasõitudel (investeeringud noorte reisesse)	4.01
5.	Ühisüritused naabervaldade noortega (Ülenurme, Kambja, Konguta, Tähtvere)	4.01
6.	Noortekeskuse sisseseade uuendamine: piljard, mängud (sh konsool), piljardi- ja pinksilaud	3.97
7.	Noorte omaalgatuste toetamine rahaliselt (selle jätkusuutlikkus)	3.89
8.	Välise noorte kogunemiskoha loomine (a’la noorte park, sh väiksematele nt ronimisvõimalused)	3.89
9.	Nõo valla noortega tegutsevate institutsioonide regulaarsete ümarlaudade korraldamine	3.86
10.	Skatepargi rajamine	3.86
11.	Noorte ja noorsootöötajate tunnustamise üritus	3.86
12.	Noorte osaluskogu toetamine/loomine	3.84
13.	Muusikakoolis õpetatavate erialade lisandumine (trummid, laulmine) või kaunite kunstide kooli loomine (tants, muusika) – laiem sihtgrupp	3.72
14.	Valla poolt tagatud tegevuskulude suurendamine (iga-aastane tõus, nt 10%)	3.65
15.	Noortekeskusele lisaruumi (muusikaruum, lugemistuba) leidmine või ruumide üleviimine alevi keskmesse (nt vana piimakombinaadi hooned)	3.58
16.	Kultuurimaja valgustuse ja inventari parendamine	3.52
17.	Muusikakooli ruumiprobleemi lahendamine	3.51
18.	Kogupere ürituste korraldamine valla mastaabis	3.44
19.	Valla buss (koos juhiga), mida oleks võimalik kasutada nii noortel kui ka teistel valla elanikel (näiteks ka päevakeskuse väljasõitudeks jne)	3.37
20.	Kohapealsete (külad) organisaatorite motiveerimissüsteemi väljatöötamine; vabatahtlike kaasamine, nende motivatsioonisüsteemi väljatöötamine	3.37
21.	Ruumide korrashoid (Luke külakeskuse ruumid)	3.34
22.	Õhtuse transpordi probleem valla piires (et saaks Nõo alevikku)	3.34
23.	Uus noorsootöötaja lisaks olemasolevale	3.25
24.	Noorsootöötaja ametikoha loomine ka küladesse	2.81
25.	Õpilaskohviku (nt bussipeatuse ja A&O kaupluse vahel) loomine	2.78
26.	Religiooniõpetuse taastamine reaalkoolis ja sisseviimine põhikoolis	2.38
27.	Tartu ja Meeri tänava nurgal koguduse maja ehitamine	2.06

4.2 Investeeringute kava

Tegevus-ajakava

Tegevus	Tegevuse aeg													Tegevuse maksumus (eurodes) 2011-2016	Rahastusallikad	Teostaja/Vastutaja
	2011				2012				2013	2014	2015	2016	2016+			
	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal								

I Koostöö noortega tegelevate institutsioonide vahel

1.1. Elektrooniline noorteürituste kalender valla kodulehel (loomine + töösse rakendamine)		X	X											0		Noorsootõtaja, noortega tegelevad institutsioonid
1.2. Regulaarsete ümarlaudade korraldamine		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0		
1.3. Ühisüritused naabervaldade noortega	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2300,82	Vallaeelarve, ANK konkurs, fondid	
1.4. Kogupere ürituste korraldamine valla mastaabis	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	8000	Vallaeelarve, fondid	
1.5. Religiooniõpetuse sisse viimine põhikoolis													X			

II Noorte osalemine vallaelu kujundamises

2.1. Noorteaktiivi loomine, noorte koolitamine		X		X	X									639	noortefondid	Noorsootõtaja
2.2. Kogukonna arengut toetavate noortealgatuste toetamine (kuni 2011 august ESF hankes eraldatud rahadest)	X	X	X											1917,35	ESF hange	Noorsootõtaja
2.3. Noorte osaluskogu loomise toetamine, noorte teavitamine võimalusest kaasa rääkida (artiklid valla lehes, teemaõhtu Tartumaa Noortekoguga, kohtumisõhtu vallavolikoguga)	X	X		X										0		Noorsootõtaja, vallavolikogu

III Noorte tervistav ja arendav puhkus, töökasvatus

3.1. Töö- ja puhkelaagrite korraldamine Nõo vallas		X	X			X	X		X	X				12782,33	Vallaeelarve, fondid	Vallavalitsus
3.2. Laste- ja noortelaagrites osalemise võimaluse pakkumine		X	X			X	X		X	X	X	X	X	511,29	vallaeelarve	
3.3. Eesti Punase Risti koolivaheajalaagrid (383,47 eurot laagri kohta; kevadine, suvine, sügisene ja talvine koolivaheaeg)	X	X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	9203,28	Eesti Punase Risti Tartumaa Selts	

IV Huvihariduseks ja –tegevusteks vajalike tingimuste loomine/parendamine

4.1. Noortekeskuse sisseseade uuendamine (piljardilaud, pingpongilaud, lauajalgpallilaud, videoprojektor, heli- ja valgustehnika noortepidude läbiviimiseks)			X			X		X	X	X	X	X		5500	Vallaeelarve, ANK konkurss, fondid	Noorsootõtaja
4.2. Muusikakoolis õpetatavate erialade lisandumine (trummiõpe, laulmine)										X						Vallavalitsus, muusikakool
4.3. Kaunite kunstide kooli loomine (tants, muusika)												X		0		
4.4. Kultuurimaja valgustuse ja inventari uuendamine				X			X	X	X					6391,16	Vallaeelarve, fondid	Vallavalitsus
4.5. Välise noorte kogunemiskoha e. noortepargi loomine (sh. skatepargi loomine)				X				X	X						Vallaeelarve, fondid	Vallavalitsus
4.6. Õpilaskohviku loomine												X				

V Infrastruktuuri parendamine

5.1. Noortekeskusele lisaruumi leidmine või ruumide üleviimine alevi keskmesse												X				
5.2. Muusikakooli ruumiprobleemi lahendamine (uue muusikakooli hoone ehitamine)									X	X				894 763,08	Vallaeelarve, fondid	Vallavalitsus
5.3. Valla buss, mida oleks võimalik kasutada väljasõitudeks (noortekeskus, spordiklubi, päevakeskus, kultuurimaja huviringid, muusikakool jne; õhtuse transpordiprobleemi lahendamine)												X				

VI Noortega tehtava töö pidev areng ja jätkusuutlikkus

6.1. Noorte ja noortega tegelevate inimeste tunnustamise ja motiveerimise süsteemi väljatöötamine		X	X	X										0		
---	--	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--

6.2. Noorte ja noortega tegelevate inimeste tunnustamine				X				X	X	X	X	X	X	255,65	Vallaeelarve, fondid	
6.2. Vabatahtlike kaasamine noortega tehtavasse töösse	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0		
6.3. Lisa noorsootöötaja ametikoha loomine vallavalitsusse (noorsootöö koordinaator valla tasandil)													X			
6.4. Noorsootöötaja ametikoha loomine ka suurematesse küladesse													X			
6.5. Valla poolt noortega tegelevate institutsioonide järjepidev toetamine	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		Vallaeelarve	Vallavalitsus

4.3 Arengukava rakendamine

Arengukava elluviimine toimub kaheaastase tegevuskava alusel. Tegevuskava esitatakse arengukava terve perioodi kohta, märkides sealjuures strateegiline eesmärk, antud eesmärki elluviivad tegevused, tegevuste elluviimise tähtajad ja vastutajad ning võimalusel ka plaanitud finantsressursid. Esimese kahe aasta kohta koostatakse detailsem tegevuskava.

Tegevuskava uuendatakse vähemalt üks kord aastas, kuid vastavalt vajadusele ka tihedamini. Samuti vaadatakse iga-aastaselt üle kõik strateegilised eesmärgid ning esinduse hetkeolukord, uuendades vajaduse korral andmeid.

Tegevuskava koostamise eest vastutab valla noorsootõtaja, kogudes vajadusel sisendit erinevatelt osapooltelt ja huvigrupidelt. Arengukava muudatused kinnitab vallavolikogu.

Käesolev arengukava on igale noorsootõõga tegelevale inimesele vajalik töödokument; oma tegevusi planeerides tuleb alati silmas pidada, kas üks või teine ettevõtmine aitab kaasa laiema (strateegilise) eesmärgi täitmisele.

Kasutatud materjalid

1. Noorsootöö seadus, www.riigiteataja.ee
2. Noorsootöö Strateegia 2006-2013, www.entk.ee
3. Nõo valla arengukava, www.nvv.ee
4. Nõo valla eelarveprognoos 2008-2011, www.nvv.ee
5. Euroopa Liidu noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik, www.hm.ee
6. Interneti-allikad:
 - a. Eesti Noorteühenduste Liit – www.enl.ee
 - b. Otsingumootor Google – www.google.ee (erinevad analoogsed dokumendid)
 - c. Eesti Noorsootöö Keskus – www.entk.ee
7. Andmed Nõo Vallavalitsuselt

Lisad

Lisa 1: Noorsootööd mõjutavad dokumendid

- **Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018**

Noortevaldkond on Euroopa Liidus pigem vähe ja lõdvalt reglementeeritud valdkond. See tähendab, et konkreetseid sunnimehhanisme liikmesriikide osas ei ole. Küll aga tulenevad koostööraamistikust mõningad põhimõtted ja teemad, mida peavad esmajoonel silmas pidama liikmesriikide valitsused, kuid teatavad ülesanded laienevad ka kohalikule tasandile.

Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018 võeti vastu novembris 2009 haridus-, kultuuri- ja noorteministrite nõukogu istungil.

Euroopa Komisjon koostas eelmise perioodi kohta raporti, küsides sisendinfot nii liikmesriikide vastutavaltelt ministriumitelt kui ka noorte esindusorganisatsioonidelt. Täiendavalt korraldati konsultatsioone Komisjoni ja noorteühenduste liitude vahel ning koostati ka Euroopa Liidu Noorteraport (statistilised näitajad tööhõive, toimetuleku jmt kohta). Tulemusena valmis Komisjoni ettepanek uue koostööraamistiku osas, mis saadeti arvamuse kujundamiseks liikmesriikidele (mis omakorda konsulteerisid noorteühenduste esindusorganisatsioonidega).

Ministrite Nõukogu tõdeb oma resolutsioonis, et

- noortel on täna ning tulevikus otsustav roll Euroopa Liidu ja selle kodanike ees seisvate paljude sotsiaalmajanduslike, demograafiliste, kultuuri-, keskkonna- ja tehnikaalaste probleemide lahendamisel ja võimaluste ärakasutamisel. Noorte sotsiaalse ja kutsealase lõimumise edendamine on Euroopa Liidu majanduskasvu ja tööhõive Lissaboni strateegia elutähtis osa ning soodustab ühtlasi eneseteostust, sotsiaalset sidusust ja kodanikuaktiivsust.

Nõukogu on ka ühisel seisukohal, et ajavahemikul tänasest 2018. aastani (ka) peaksid Euroopa noortevaldkonna koostöö eesmärgid olema:

1. pakkuda rohkem ja võrdsemaid õppimis- ja töötamisvõimalusi kõigile noortele, ja
2. edendada noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust.

Peamised tegevusvaldkonnad on järgmised:

1. haridus ja koolitus;
2. tööhõive ja ettevõtlikkus;
3. tervis ja heaolu;
4. osalus;
5. vabatahtlik tegevus;
6. sotsiaalne kaasatus;
7. noored ja maailm;
8. loovus ja kultuur;

Noortepoliitika kuulub liikmesriikide vastutusalasse, seega on Euroopa koostöö vabatahtlik (nagu ka eespool mainitud). Siiski tõdeb Nõukogu, et kahe omavahel seotud üldeesmärgi saavutamiseks oleks tarvis kahetasandilist lähenemisviisi, mille raames arendatakse ja edendatakse:

1. ühelt poolt konkreetseid noortevaldkonna algatusi, st konkreetselt noortele suunatud poliitikat ja meetmeid näiteks mitteformaalse õppimise, osaluse, vabatahtliku tegevuse, noorsootöö, liikuvuse ja noorteinfo alal, ja
2. teiselt poolt lõimitud, st sektoritevahelist käsitusviisi soodustavaid algatusi, mis aitaksid arvestada noori puudutatavate küsimustega poliitikate väljatöötamisel, elluviimisel ja hindamisel teistes noorte elu olulisel määral mõjutavates valdkondades.

Struktureeritud dialoog

Noorte ja noorteorganisatsioonidega tuleb pidada ja arendada struktuurset dialoogi, mille raames arutatakse pidevalt Euroopa noortevaldkonna koostöö prioriteete, rakendamist ja järelmeetmeid. Dialoogi teemad peavad vastama Euroopa noortevaldkonna koostöö üldeesmärkidele ja iga töötüki prioriteetidele. Dialoog peab olema võimalikult laiapõhjaline ning toimuma kohalikul, piirkondlikul, riigi ja ELi tasandil, noorsoo-uurijate ja noorsootöötajate osalusel. Tuleb toetada ka muude poliitikavaldkondadega seotud struktuurset dialoogi noorte ja noorteorganisatsioonidega.

- Struktureeritud dialog – tähendab avaliku võimu esindajate, sh ka Euroopa Liidu institutsioonide poolset konsulteerimist noortega valitud teemadel selleks, et saada noortelt tagasisidet ja arvamusi poliitikate kujundamiseks. Dialogi struktureeritus väljub ajastuses ja teemades, mille osas noortega konsulteeritakse: üritusi, kus noored saavad arutada kokkulepitud teemadel teiste noortega ja Euroopa Liidu poliitikutega, korraldatakse regulaarselt.

Mõju kohalikele omavalitsusele: kuigi tulenevalt valdkonna iseloomust puudub nii liikmesriigil ja seeläbi ka kohalikul omavalitsusel kohustus koostööraamistikus väljendatud põhimõtete järgimiseks, tuleb tõdeda, et üha enam seda siiski tehakse. Koostööraamistiku üheks olulisemaks punktiks on noorte osaluse igakülgne propageerimine ja noortepoliitika vaatlemine horisontaalsena, see tähendab, et noorte arvamust tuleks küsida kõikides nende eluolu puudutavates küsimustes, sedan ii kohalikul, riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Allikas: <http://www.hm.ee/index.php?03240>.

- **Noorsootöö seadus**

Noorsootöö seaduse uus redaktsioon kehtib Eestis alates 1.09.2010. Seadus loob raamistiku noorsootöö korraldamiseks riiklikul, regionaalsel ja kohalikul tasandil. Valla- ja linnavolikogu ülesanded on alljärgnevad.

Valla- või linnavolikogu:

1. määrab noorsootöö prioriteedid oma haldusterritooriumil ning sätestab nende saavutamiseks vajalikud ülesanded valla või linna arengukavas;
2. kinnitab noorteühingute, noorteprogrammide ja noorteprojektide valla- või linnaeelarvest toetamise põhimõtted, toetuse taotlemise ja maksmise tingimused ja korra, nähes vajaduse korral ette omaosaluse tingimused toetuse saamiseks, toetuse taotluste vormid ning toetuse kasutamise aruandluse korra;
3. toetab eelarveliste vahendite olemasolul valla või linna haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte;
4. konsulteerib selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel;
5. kinnitab valla või linna haldusterritooriumil projektlagri pidamise tingimused ja korra ning projektlagri pidamise loa väljastamise korra;
6. täidab teisi noorsootöö korraldamise ülesandeid oma haldusterritooriumil.

Põhimõtteliselt tähendab see, et kohalik omavalitsus on esmajoones vastutav noorsootöö korraldamise eest oma haldusterritooriumil.

Seaduse muutmisega toodi täiendavalt sisse noortevolikogu mõiste, mis on kohaliku omavalitsuse seisukohast üks olulisemaid ning uuenduslikumaid muudatusi. Alljärgnevalt on sellel pikemalt peatutud.

Noortevolikogu – see on valla- või linnavolikogu juures tegutsev noortest koosnev nõuandva õigusega osaluskogu.

Noortevolikogu mõiste kohaselt on noortevolikogu näol tegemist valla- või linnavolikogu juures tegutseva organiga, see tähendab, et noortevolikogu on eelkõige nõuandev organ valla- või linnavolikogule. Noortevolikogud, mis täna tegutsevad noortekeskuste, rahvamajade, vallavalitsuse või muu struktuuri juures, peaksid tulevikus olema otseselt seotud valla- või linnavolikoguga. Siinjuures on oluline just juriidiline seos – noortevolikogu teenindamine ja abistamine võib olla küll noorsootöötaja või mõne muu ametniku ülesandeks, kuid noortevolikogul on kindel koht valla- või linnavolikogu struktuuris.

Valla- või linnavolikogu) konsulteerib selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel (paragrahv 8, lõige 4)

Käesolev lõige paneb valla- või linnavolikogule kohustuse konsulteerida noortevolikoguga juhul, kui noortevolikogu on omavalitsuses moodustatud, kõikides küsimustes, mis puudutavad noorsootöö kavandamist, teostamist ja hindamist. Kohustuse alla kuulub näiteks noorsootöö arengukava või valla/linna arengukava kinnitamise eelselt noortevolikoguga konsulteerimine, noorsootöö valdkonna eelarve kinnitamine valla- või linnaeelarve ühe osana, noorsootöösse investeringute tegemise üle otsustamine (noortekeskuse ehitamine või renoveerimine, uute rajatiste (nt rularamp, mänguväljak jm) rajamine jne), noortekeskuse või mõne muu noorsootööasutuse põhimääruse, teenuste hinnakirja kehtestamine; noorteühingute ja noorteühingute valla- /linnaeelarvest toetamise korra kinnitamise eelne konsulteerimine jne. Noortevolikogu võib teha ka ettepanekuid noori puudutavate teemade osas, mis ei ole otseselt seotud noorsootöö korraldamisega, samuti võib kohaliku omavalitsuse volikogu konsulteerida ja küsida noortevolikogu arvamust omaalgatuslikult ükskõik millises küsimuses, kuid noorsootöö korraldamise küsimustes lasub valla- või linnavolikogul

kohustus ise noortevolikogu poole pöörduda seisukoha saamiseks, teistel juhtudel on noortevolikogul õigus esitada ettepanekuid ning valla- või linnavolikogul õigus soovi korral küsida noortevolikogu arvamust.

Taoline kohustus konsulteerimiseks rakendub aga ainult juhul, kui omavalitsuses on tegutsev noortevolikogu. Kui see puudub, siis seadusest tulenevalt kohustust noorsootöö korraldamise küsimustes kellegagi konsulteerida kohalikel volikogudel ei lasu.

Noortevolikogu paragrahv (9)

1. Valla- või linnavolikogu juurde võib moodustada noortevolikogu. Noortevolikogu eesmärgiks on arutada valla või linna pädevusse kuuluvaid noori puudutavaid küsimusi ning teha nende kohta ettepanekuid valla- või linnavolikogule ja valla- või linnavalitsusele, lähtudes noorte vajadustest ja huvidest.
2. Noortevolikogu valitakse valla või linna noorte poolt demokraatlikul teel valla- või linnavolikogu kehtestatud korras.
3. Noortevolikogu tegutsemise alused kehtestab valla- või linnavolikogu.
4. Vald või linn toetavad oma haldusterritooriumi noortevolikogu jätkusuutlikku tegutsemist valla- või linnavolikogu kehtestatud korras.
5. Valla- või linnavolikogu edastab noortevolikogule selle taotlusel oma istungite päevakordade projektid ning noori puudutavate õigusaktide eelnõud enne valla- või linnavolikogu istungite toimumist.

Antud paragrahv sätestab noortevolikogu moodustamise ja tegutsemise alused ning noortevolikogu eesmärgi. Lõikes 1 sätestatakse õigus moodustada valla- või linnavolikogu juurde noortevolikogu. Antud lause ei anna otsesõnu moodustamise õigust ei noortele ega ka valla- või linnavolikogule, vaid konstateerib õigust taoline organ moodustada. Taoline regulatsioon on tingitud sellest, et noortevolikogu moodustamine peaks olema kahe osapoole – aktiivsete noorte ning kohaliku volikogu kokkulepe ning mõlema poole tahe.

Seega võib seadusest välja lugeda, et noortevolikogu loomine on soovitatav. Siiski on kasutatud sõna “võib”, mis tähendab, et otsene kohustus puudub.

Allikas: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13335738> ja www.noortekogud.ee.

- ***Eesti noorsootöö strateegia 2006-2013***

Noorsootöö strateegia 2006–2013 koondab endas kahe vald- konna strateegilised eesmärgid lähiaastateks:

1. noortepoliitika – laiem valdkond – ühtne lähenemine kõikides noore elu puudutavates valdkondades noor- tele suunatud tegevuste põhimõtetele;
2. noorsootöö – kitsam valdkond - üks noortepoliitika toimeala, mis loob peale formaalhariduse, töökoha ja pere võimalusi 7–26aastaste noorte isiksuse mitme- külgeks arenguks.

Strateegia sedastab alljärgnevat.

Eesti noore ees seisab aina rohkem ja mitmekesisemaid valikuid; tema eluteed ja üleminekut lapseeas täiskasvanu- ikka mõjutab kasvav hulk erinevaid tegureid; takistused ja võimalused täiskasvanuks kujunemise teel on üha individuaalsemad. Ühiskond ootab täiskasvanuikka jõudnutelt kodanikuteadlikkust, aktiivset panustamist ühise heaolu säilitamisse ning edasiviivat algatusvõimet ja -soovi. Vananeva elanikkonna tingimustes suurenevad ootused nooremaealistelt, st üha nooremalt oodatakse vastutuse võtmist ja aktiivsust ühiskonnas.

Noortepoliitika olemasolu põhjuseks on vajadus määratleda tegevus, mida ühiskond peab tegema, et iga noor Eestis saaks oma individuaalsel kujunemisteel võimalusi, tuge ning õpikogemusi positiivseks enesemääratluseks, -harimiseks, -teostuseks ja eneseväärikuse kujunemiseks ning seeläbi suudaks ja sooviks võtta vastutust ja algatust ühiskonna heaolu säilitamise ja arengu eest.

Kuna noorte kujunemisteed on aina erinevamad ning sisaldavad üha rohkem tegureid, peab noortepoliitika olema horisontaalne ning peegeldama noore eluolu puudutavat erinevates eluvaldkondades. Vajalik on nii noortele suunatud tegevuse eraldi väljatoomine näiteks tööturu-, haridus-, kultuuri- jms poliitikas, kui ka noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades, so loimitud noortepoliitika.

See tähendab, et noorte eluolu kujundamisel tuleb arvesse võtta noorte endi arvamust.

Noorsootöö alused

Noorsootöö on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.

Kohaliku omavalitsuse jaoks on olulised järgnevad välja toodud punktid:

1. noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena;
2. noorsootöö algab seal, kus on noored oma vaadete, arvamuste ja huvidega (**so kohaliku omavalitsuse territooriumil**);
3. noorsootöö taotleb noorte kaasatust ühiskonnakorraldusse, innustab noori võtma vastutust ning tegema teadlikke otsuseid oma elu, väärtushinnangute ja ühiskonna arengu osas (**otsene seos noorte osaluskoodega**).

Noorsootöö põhimõtted

Läbivaks põhimõtteks on:

- noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.

Noorsootöö korralduse põhimõtted

1. Noorsootööd pakutakse noortele võimalikult nende elukoha lähedal.
2. Noorsootöö peamised korraldajad on kohalikud omavalitsused, noorteühingud ja noorsootööasutused.
3. Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ja uute (lisa)väärtuste loomisele suunatud.
4. Noorsootöö teostamise keskkond on noorte poolt aktsepteeritav ning soodustab mitteformaalset ja informaalset õppimist.
5. Noorsootöö korraldaja ja noorsootöötaja on ausad ning avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas.
6. Mittetulundussektori tahte ja valmisoleku olemasolu korral sõlmib avalik sektor noorsootöö konkreetsete funktsioonide täitmiseks lepingud ning rahastab nende korraldamist kohalike omavalitsuste ja/või riigi kinnitatud rahastamis põhimõtete alusel.
7. Noorsootöö struktuur võimaldab noortel osaleda otsustamises, eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse arengukavade koostamises ning noorsootöö rahaliste vahendite planeerimises ja jaotamises.
8. Noorsootööd kavandatakse, koordineeritakse ja tehakse erinevatel haldustasanditel erinevate sektorite koostöös.
9. Noorsootöö vajab eesmärgipärast planeerimist, regulaarset analüüsi ja hindamist.
10. Noorte osalus ja mitteformaalse õppimise kvaliteet on näitajad noorsootöö hindamisel.

Ülaltoodust johtub, et kohalik omavalitsus kannab noorsootöö teostamisel esmast rolli ning näidatud põhimõtted tuleks võtta töö korraldamise aluseks.

Allikas: <http://www.hm.ee/index.php?03240>.

Lisa 2: eelarve ja noorsootööd puudutavad investeeringud

Nõo vallavolikogu poolt täidetud noorsootööd toetavad ülesanded perioodil 2006-2010 on alljärgnevad.

2006. aasta

- Riigi Kinnisvara AS alustas Nõo Spordihoone rajamist.
- Toimus Nõo Muusikakooli uue hoone ehitaja leidmise konkurss. Esitatud pakkumised ületasid Nõo valla võimaluste kriitilise piiri, mistõttu konkurss kuulutati nurjunuks.

2007. aasta

- Võeti vastu Nõo valla arengukava; Strateegia 2020; Investeeringute kava 2008-2011.
- Sai valmis Nõo Spordihoone.
- Vallamaja keldrikorrusel avati noortekeskus.

2008. aasta

- Nõo Kultuurimajas ehitati noortebändide prooviruum.
- Sõlmiti pikaajaline rendileping Spordiklubiga ProVolle, kes rajas vanasse spordihoonesse rannaalade harrastamise sisehalli.
- Koostöös EELK Nõo kogudusega ja PRIAle esitatud projekti rahastamise tulemusena püstitati Nõo alevikku kaks uut turvalist laste mänguväljakut.
- Otsustati esitada taotlus KOIT III mahus 14 miljonit krooni uue Nõo Muusikakooli ehitamiseks ja sisustamiseks (2008. aastal esitatud taotlus kahjuks rahastust ei saanud).

2008.aastal rahastas omavalitsus otseselt noortele suunatud tegevust 2 520 115 krooniga, sh:

	Eelarve	Personalikulud	Majandamiskulud
Sporditegevus	596 514 krooni		
Sh korvpalliklubi	146 000 krooni		
jalgpalliklubi	56 760 krooni		
sulgpalliklubi	231 000 krooni		
Triiniks	162 754 krooni		
Nõo Muusikakool	1 719 478 krooni	1 555 032 krooni	164 446 krooni
Nõo Noortekeskus	139 873 krooni	89 895 krooni	49 978 krooni
Nõo Põhikooli vaba aja sündmused	64 250 krooni		

2009. aasta

- Hasartmängumaksu Nõukogult saadud toetusega ehitati välja Nõo Muusikakooli sanitaarsõlmed, arvestades asjaolu, et 2009. aasta lõpul sai muusikakool liituda ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga.
- Koostöös Spordiklubiga ProVolle ja PRIAl saadud toetuse abil parendatakse tingimusi rannahallis (venilatsioonitööd, seinte soojustamine ja akende vahetus, soojukiirgure soetamine).
- Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga, Siseministeeriumiga ja EAS-ga tuleb jätkata läbirääkimisi ja konsultatsioone KOIT II vahendite kasutamiseks Nõo Reaalgümnaasiumi hoone rekonstrueerimisel.

2009. aastal rahastas omavalitsus otseselt noortele suunatud tegevust 2 446 752 krooniga, sh:

	Eelarve	Personalikulud	Majandamis- kulud	Muutus võrreldes 2008. a
Sporditegevus	522 977 krooni			-12,3%
Sh korvpalliklubi	132 000 krooni			Sh. - 9,6%
jalgpalliklubi	51 000 krooni			-10,15%
sulgpalliklubi	208 000 krooni			-10%
Triiniks	131 997 krooni			-18,9%
Nõo Muusikakool	1705 603 krooni	1 641 856 krooni	63 747 krooni	-0,8%
Nõo Noortekeskus	154 243 krooni	121 343 krooni	32 900 krooni	+10,3%*
Nõo Põhikooli vaba aja sündmused	63 929 krooni			-0,5%

*Noortekeskus oli 2008. aastal juulist kuni oktoobri lõpuni suletud töötaja puudumise tõttu (personalikulude ülejääk).

2010. aasta

- Hasartmängumaksu Nõukogult saadud toetusega vahetati välja Nõo Muusikakooli I kooruse aknad (11 tk kokku) ja 2 puidust ust asendati metallustega.
- Tehti suuri remonttöid vallale kuuluvatel erinevatel sotsiaalobjektidel - koolid, lasteaiad, kultuurimaja, raamatukogu, spordihoone.

2010. aastal eraldas omavalitsus otseselt noortele suunatud tegevusteks 2 169 000 krooni, sh:

	Eelarve	Personalikulud	Majandamis- kulud	Muutus võrreldes 2009. a
Sporditegevus	418 400 krooni			-20%
Sh korvpalliklubi	105 600 krooni			Sh. -20%
jalgpalliklubi	40 800 krooni			-20%
sulgpalliklubi	166 400 krooni			-20%
Triiniks	105 600 krooni			-20%
Nõo Muusikakool	1 548 300 krooni	1 495 300 krooni*	53 000 krooni	-9,2%
Nõo Noortekeskus	152 300 krooni	117 300 krooni*	35 000 krooni	-1,3%
Nõo Põhikooli vaba aja sündmused	50 000 krooni			-21,8%

*Palgad vähenesid 2010. aasta märtsist 15%.

Nagu ülaltoodud tabelitest välja saab lugeda, siis on otseselt noortele suunatud tegevusteks eraldatud toetused viimasel kolmel aastal pidevalt vähenenud.

Väljavõte Nõo valla arengukava investeeringute kavast 2010-2015 noorsootööd puudutavate tegevuste kohta:

- *Parendada ja kaasajastada Nõo Reaalgümnaasiumi ja Nõo Põhikooli õueala ja spordiväljakuid*

Tegevus	Teostamise aeg	Maksumus	Sh valla eelarvest kaetav maksumus
Kooli staadioni ja välis- väljakute projekteerimine, ehitamine, rekonstrueerimine	2011-2012	618 800 krooni	129 700 krooni
Õuesõppe klassi rajamine	2014	200 000 krooni	30 000 krooni

- *Parendada ja kaasajastada Nõo Muusikakooli õpikeskkonda*

Tegevus	Teostamise aeg	Maksumus	Sh valla eelarvest kaetav maksumus
Uue muusikakooli ehitamine	2014	14 000 000 krooni	2 100 000 krooni
Järve tn 2 asuva muusikakooli hoone parendamine	2010	72 468 krooni	13 100 krooni

- *Kultuurielu infrastruktuuri rekonstrueerimine, kaasajastamine ja rajamine*

Tegevus	Teostamise aeg	Maksumus	Sh valla eelarvest kaetav maksumus
Kultuurimaja ruumide remont	2014	1 000 000 krooni	50 000 krooni
Kultuurimaja lavavalgustuse juhtpuldi ja valguspargi rekonstrueerimisprojekti koostamine ja rekonstrueerimine	2014	300 000 krooni	60 000 krooni
Kultuurimaja tehnika ja sisustuse uuendamine	2011	100 000 krooni	10 000 krooni

- *Laiendada vaba aja veetmise võimalusi*

Tegevus	Teostamise aeg	Maksumus	Sh valla eelarvest kaetav maksumus
Laste- ja noortelaagrite korraldamise toetamine	2011-2015	200 000 krooni	40 000 krooni
Vaba aja veetmise võimaluste laiendamisega tegelevate MTÜde ja SAde projektide toetamine	2010-2015	70 000 000 krooni	711 272 krooni

- *Noortekeskuse eduka töö tagamine*

Tegevus	Teostamise aeg	Maksumus	Sh valla eelarvest kaetav maksumus
Noortekeskuse tegevuseks vajalike vahendite soetamine ja ürituste korraldamine	2010-2015	1 125 000 krooni	225 000 krooni

- *Valla mängu- ja spordiväljakute rekonstrueerimine, sportimisinventari soetamine*

Tegevus	Teostamise aeg	Maksumus	Sh valla eelarvest kaetav maksumus
Uute mängu- ja spordiväljakute ehitamine ja olemasolevate rekonstrueerimine	2014-2015	200 000 krooni	100 000 krooni
Võrkpalliplatsi rajamine Nõo Veskijärve puhkealale	2011	62 160 krooni	15 540 krooni
Spordiväljakute inventari uuendamine	2012-2015	30 000 krooni	15 000 krooni